

Список використаних джерел:

1. Рембрандти для дітей: чим живуть українські художники-ілюстратори. Т. Негода. 2016. Газета «Сьогодні».
2. Химерні і суворі дитячі ілюстрації 90-х /за ред. А. Гарбузова. Київ : Амнезія, 2019. С. 1–5.
3. Пилипенко С. Історія успіху. «Іванова справа». «Твій номер», № 7, 2008. Київ. С. 1–4.
4. Копистинська І.М. Функціонування книжкового ринку України в умовах переходу від планової до ринкової економіки. Науково-інформаційний вісник. 2013. Вип. 8. С. 299.
5. Друк України (1986–1990 рр.) : Стат. зб. / Уклад. Т. Броніцька, О. Журба. – К.: Кн. палата України, 1999. С. 7.
6. Державна програма розвитку національного книговидання і преси на період до 2000 року від 28 лютого 1995 р. № 158/95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.kiev.ua/cgi-bin/putfile.cgi>
7. Лангер С. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства. М.: Республика, 2000. С. 29–42.

Джима І.В.

студент,

Київський університет імені Бориса Грінченка

СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Складовими елементами створення сакрального мистецтва є символ, образ, канон і сакральна геометрія. Розвиток даних елементів показує розвиток всієї системи сакрального мистецтва. Від так:

1. Символ – це перший елемент, на якому формувалася вся культура людства. Все почалося із символів. Для того, щоб узагальнити певну культуру, або відокремити її від іншої, або дати їй назву, необхідно проаналізувати історичну складову, релігійну та мистецьку.

Первісне мистецтво базувалося на примітивних спробах відображати дійсність. Однак, це фундаментальні знання, які показують, що мова може мати різні форми, але зображення предмета однакове для двох суб'єктів, які споглядають його.

Період існування стародавніх та первісних культур – це період сакральних знаків символів та оберегів, які існують і сьогодні. Від первісного мистецтва, до культури, як цивілізації – це від примітивного відтворення дійсності, до надання йому сакрального значення, про що було описано в минулому пункті.

Розвиток символіки її самоідентичності в кожній культурі поклав початок тісних зв'язків культури та історії. Паралельно великим надбанням стає архітектура. Сильний зв'язок первісної та стародавньої людини з вірою та магією, змушує її створювати споруди того ж сакрального значення.

Мистецтво у перші сторіччя свого існування мало поліфункціональний характер і увібрало в себе всі елементи утилітарної та художньої діяльності. Мистецтво стародавнього світу мало художні цінності, які виникли на цьому етапі, з'явилися вже на нових економічній, соціально-політичній, релігійній основах. У межах рабовласницької епохи можна знайти багато культурно-етнічних і стилістичних форм мистецтва [3, с. 198].

Цивілізація, яка існувала у Месопотамії (Межиріччі), створила унікальну художню культуру, що виявила себе в архітектурі, будівництві зіккуратів, храмів, веж, у яких вперше з'явилися такі елементи архітектури, як арка, купол, фриз, пілястр; у скульптурі малих та великих форм у рельєфі; у декоративно-прикладному мистецтві; у писемності. Саме у Месопотамії вперше виникли бібліотека, архіви, твори художньої літератури. Серед перших епічних творів відома видатна «Оповідь про Гільгамеша», деякі сюжети з якої увійшли до Біблії [2, с. 372].

2. Образ – з'явився відразу після символу. Коли людина почала не просто відтворювати дійсність надаючи їй сакрального значення, але й розвивати власну культуру та релігію. У період античності – рабовласницьких відносин склалася єгипетська культура – культура пірамід, палаців, гігантських статуй фараонів, сфінксів, фрескового рисунка та ін. Протягом багатьох сторіч мистецтво Єгипту було умовним, підпорядковане канону, воно регламентувало засоби зображення людей, явищ, речей навколишнього світу. Єгипетський стиль був невід'ємним від релігії, влади фараона, наївно-матеріалістичного мислення єгиптян. У його межах склалися елементи реалістичного, скульптурного портрета (наприклад Нефертіті, зображення якої знайдено у гробниці фараона Тутанхамона, та ін.).

Для античного реалізму характерна героїчна концепція людини, утвердження єдності людини й суспільства, гармонія внутрішнього світу. Мистецтво базувалося на розвитку античної філософії, релігії, моралі. Художній герой – активний громадянин з властивим йому почуттям міри, з єдністю фізичних та духовних засад. Він вірить у долю, але не пасивно, а бореться з труднощами буття.

Античне мистецтво при всій своїй внутрішній єдності стилістично різноманітне. Кріто-мікенський, архаїчний, класичний, елліністичний – це періоди розвитку грецького мистецтва, протягом яких були створені унікальні пам'ятники архітектури (храм Парфенон, храм Ерех-тейон та ін.), скульптури («Дискобол» Мирона, «Мойри» Фідія, «Дорифор» Поліклета). Традиції грецького реалізму продовжив Рим, який створив не менш значні художні цінності (наприклад, Колізей, амфітеатри, Пантеон, форуми, арки, мости, портретну скульптуру, монументальний живопис, поезію та ін.).

Саме так сформувався сакральний образ – це уособлення художньої творчості, форма трактування та освоєння світу з позиції певного естетичного ідеалу шляхом створення об'єктів, що естетично впливають на глядача. Як правило, образ сприймається, як зв'язок чогось конкретного і міфічного (сакрального), що вказує на конкретне. Образ став основою християнства. Середньовічне мистецтво бере свій початок в римських катакомбах, з розписів перших християн. Рання-християнське мистецтво було символічним, оскільки підпорядковувалося необхідності ховатися від непосвячених. При цьому воно переосмислювати старі язичницькі образи і інтерпретувало їх по-новому, прагнучи зобразити божественний світ. Так виникла нереалістичність зображуваного, властива і більш пізнього середньовічного мистецтва.

3. Канон – порядок, установлений апостолами, Вселенськими та помісними соборами й Отцями Церкви, церковною Святою Традицією, що стосується внутрішнього устрою християнської церкви і правил її стосунків зовні з іншими; основні релігійні приписи. Слід відрізняти від догматичних постанов. Канони є джерелом і виявом культу віровчення й церковного права, зразком діяльності та світогляду. У IV столітті християнство виходить з тіні, і величезне значення для мистецтва набуває храм. Його внутрішнє оздоблення строго регламентовано, основними видами живопису стають мозаїка і фреска. Характерні художні прийоми – велика кількість золота для створення ефекту світіння, схематичність, невиразність фігур, осіб і предметів. Все це

потрібно, щоб підкреслити божественність зображуваного, викликати у глядача почуття благоговіння і захоплення. При цьому на більш пізніх візантійських іконах XIV століття повертається правдоподібність образів.

4. Сакральна геометрія. Сакральна геометрія – це математичне зображення закономірностей, які є поширеними всюди в природі. Використання цих форм у мистецтві налічує щонайменше 4000 років і, як вважається, допомагає зв'язати глядачів із трансцендентною, вічною цариною духу. Просто дивлячись на ці образи, навіть на кілька хвилин ви відчуєте зв'язок із божественною природою всередині [2, с. 208]. Принципи сакральної геометрії, в основі якої лежать: Платонове тіло, спіраль Золотого перетину, число Фі, фрактали в рівній мірі властиві й людині, і квітам, і зіркам. Все, що існує в реальному світі, є фракталом: кровеносна система, крони й листя дерев, хмари й молекула кисню. Багато об'єктів і процесів у Всесвіті мають властивість «само подібності». Якщо розглядати ці об'єкти в різному масштабі, то постійно виявляються одні й ті ж елементи. Всі вони можуть бути описані у вигляді математичних рівнянь. Але в системі сакральної геометрії є своя хронологія форм.

Сакральна геометрія є основою архітектури, і хоча як наука, вона сформувалася вже пост-фактум, об'єднуючи всі знання, вона дає найширше розуміння того, як створюється зображення в сакральному мистецтві.

Розуміння складових сакрального мистецтва дає змогу досліджувати ширше його розвиток.

Список використаних джерел:

1. Владина С. Деякі аспекти розвитку сучасного сакрального мистецтва / С. Владина // *Образотворче мистецтво*. – 2013. – № 4. – С. 66–69.
2. Головей В.Ю. Сакральне в мистецтві: проблеми образотворчої репрезентації: монографія / В.Ю. Головей; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. – С. 420.
3. Лещенко А.М. Сакральне мистецтво як механізм формування мотивації вірянина / А.М. Лещенко // *Практична філософія*. – 2015. – № 4. – С. 114–120.
4. Лещенко А.М. Феномен релігійного резонансу / А.М. Лещенко // *Філософські обрії*. – 2016. – № 35. – С. 192–202.
5. Остащук І.Б. Сакральний символізм як феномен християнської комунікації: автореф. дис. ... д-ра філософ. наук: 09.00.11 / Остащук І.Б.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2012. – С. 36.

6. Остащук І. Сакральний символізм як фактор культурної ідентичності / І. Остащук // Історія релігій в Україні, 2015 р. : наук. щорічник / Ін-т Карпюк Л. Старозавітна символіка в сюжеті ікони «Богородиця Нев'янучий цвіт» / Л. Карпюк // Історія та сучасність Православ'я на Волині: матеріали наук.-практ. конф., 13-14 груд. 2010 р. / Укр. Православ. церква, Волин. єпархія, Волин. духов. семінарія. – 2-ге вид. – Луцьк, 2013. – С. 96–101.

Джима І.В.

студент,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ВИДИ САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА КРІЗЬ ПРИЗМУ САКРАЛЬНОЇ ГЕОМЕТРІЇ

Сакральна геометрія – це свого роду світогляд, результат містичних переживань людини в потязі знайти відповіді на питання утворення Всесвіту. Хтось вважає цю науку божественної пропорційності, хтось – формою упорядкування Всесвіту. Але її поява, як наукового терміну – це правдavia основа спостереження за вже існуючою гармонією, для розбудови та розвитку світу.

Реальність – це конструкція свідомості, встановлена в лінійний час, щоб пережити та записати людські емоції. Реальність базується на науці та математиці – алгоритмах. Термін «сакральна геометрія» часто використовується археологами, антропологами, геометріками та метафізиками, щоб охопити релігійні, філософські та духовні вірування, що виникли навколо цієї геометрії в різних культурах протягом біогенетичного експерименту людини.

Таким чином, сакральна геометрія стала основою для:

- символіки в декоративно-прикладному мистецтві,
- перспективи та конструювання в архітектурі,
- законів створення композиції в образотворчому мистецтві,
- передачі канонів релігійного жанру,
- філософії символізму.

Основні символи сакральної архітектури: коло, рівносторонній трикутник, квадрат, пентаграма, золотий перетин.